

Enric IV e lo paisan
Jan Palai

Tot lo monde que sap que l'Enricon de Biarn
Qu'aimava los paisans, pusque volè, qu'un dia,
Que podossen botar, hens l'ola, la garia,
Au mens cada dimenge, au lòc de drin de lard
Qui nadava tot pèc per dehens la topia.
Lo poder l'avè pas rendut briga grandós,
E quan vienè tà Pau har quauque passejada,
Que tocava de man, com un vielh camarada,
A tots los coneguts shens d'i hicar de faiçons.
Lo fèit que vatz saber, luenh d'estar briga un conte,
Que'vs diserà, meilèu, quin tractava son monde
Quan lo vienèn decap las bonas aucasions.

Après aver trocat París per ua missa
Que voló vier revéder un drinòt los Biarnés ;
Eslambrequejant d'aur, qu'èra fier com un Suissa,
N'ei pas mei l'Enricon, qu'ei lo rei deus Francés.

Aus sons uelhs, lo paisan qu'èra autan que lo nòble,
De l'un mei que de l'aut eth que's podè pairar.
Quan avó recebut l'arcuelh deu petit pòble,
Qu'envità lo gran monde a'u vièner hestejar.
Que balhà rendetz-vos au castèth de Coarrasa
On, quan èra mainatge, aperava " a sa casa".
Entau dia endicat, comtes, marquís, barons,
Grans de tot escantilh qu'arribavan a brumas,
Fina espada au costat, chapèu flocat de plumas,
E deus pès dinc au cap, pingorlats de galons.

Un paisan de l'endret, qui laurava la tèrra,
Que's disè : "Mes on van aquera gent de guèrra ?"
Enrigit, autanlèu l'òmi que's proposà
D'aperar lo purmèr qui passèsse a portada,
Qu'estè juste Enricon qui vi sus la virada.
Tot polit lo paisan d'abòrd que s'apressà,
D'ua man lo berret, de l'auta l'agulhada :
"Hei Mossur, ce'u ditz, escotatz, si vos plaît :
E sabetz çò qui i a de nau au castèth ?
Tot aqueste matin que passa tan de monde,
Jo, praube paisanòt, ne'm sèi pas rénder compte :
N'averem pas au mens quauqua guèrra bèthlèu ?"
- N'ajas pas paur, amic, non, non, gràcias au cèu !
Sabes pas donc qu'Enric, ara, qu'ei rei de França ?
Qu'a convidat tà uei tota aquera minjança
De nòbles, de senhors tà'u vièner hestejar,
E, com pòdes pensar, que'us envita a disnar ;
Tot lo Biarn qu'ei anueit en gran rejuissança.
- Qué lo diable e'm disetz ! No'n sabí pas arren !

*Praube Enricon ! que l'èi conegut tot mainatge...
No's vienerà pas har véder drin peu vilatge ?
Quan serà rei, totun, que seré son dever...
Jo que voleri plan revede'u, per ma fe !
Que'm sembla que dari la mieitat de ma vita.
- E donc, tè ! puja en troça aqui darrèr dab jo.
- Mercés hèra, Mossur, que'v hari desanor :
La blosa non va pas au ras de la levita.
- Doman n'ei pas mei temps ; si'u vòs véder, qu'ei uei.
Anem, puja tà'quiu, que vederàs lo rei.
- E donc, tietz, escusatz si v'emportuni hèra,
Que pugè darrèr vos, que voi véder l'Enric.
Tà passar peu mei brac que'vs vau balhar l'endic,
Que vam traucar tot dret per aquesta carrèra.*

*Peu camin, lo paisan que ditz au cavalièr :
"Quin vau har jo, Mossur, tà'u poder reconéisher ?"
-Qu'ès hèra plan campat, vedes, aqui darrèr,
Que gaitaràs : tanlèu que lo rei va paréisher,
Tots que's descoharàn sonqu'eth, hè'i atencion.*

*En quate pas qu'estèn sus la pòrta d'entrada ;
Tanlèu com parecòn nostes dus cavalièrs,
Tots, en se descrobir, que dèn, ua colada ;
Autorn d'eths que's rangèn un tropèth d'escujèrs.
Lo rei que saluda tot en baishant l'espada.
Lo brave òmi, curios, gaitant de tot costat
Entà guinhar lo qui non s'èra descohat
Non vedè pas arrés ; Enric que s'arrevira,
E que ditz au paisan, qui ved de qué devira :
"Viam donc, as conegut quau èra l'Enricon ?"
- Plan per Diu !
- E quau ei ?*